

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح افزایش ظرفیت پالایشگاه‌های میعانات گازی و نفت خام با استفاده از
سرمایه‌گذاری مردمی»

مقدمه

از مجموع ۳/۹ میلیون بشکه نفت خام تولید شده از میادین نفت کشور، ۱/۷ میلیون بشکه (معادل ۴۲ درصد) در داخل کشور به عنوان خوراک واحدهای پالایشگاهی استفاده شده و توان صادرات ۲/۲ میلیون بشکه باقیمانده به صورت خام به خارج از کشور وجود دارد.

یکی از مهمترین ابزارهای ایالات متحده آمریکا برای تحریم ایران، ممنوعیت خرید نفت از ایران است. استراتژی هوشمندانه در حوزه انرژی که غیر از بی‌اثر کردن تحریم‌ها می‌تواند ثمرات قابل توجهی در اشتغال نیز داشته باشد افزایش ظرفیت فرآورش^۱ نفت و میعانات گازی به اندازه تمام نفت و میعانات گازی تولیدی در کشور است به صورتی که تکمیل زنجیره ارزش پتروشیمی نیز برای سهم مناسبی از آن متناسب با بازار منطقه‌ای مهیا شود.

اما توسعه ظرفیت پالایشگاهی و پتروپالایشگاهی کشور با برخی مشکلات مواجه است که موجب طولانی شدن دوره ساخت معدود طرح‌های مورد برنامه شده است. از بین تمامی مشکلات، مشکل «تأمین مالی» و «به‌ثمر نرسیدن فاینانس‌های خارجی» را می‌توان مهمترین مانع توسعه طرح‌های پالایشی و پتروپالایشی دانست. به همین منظور در این طرح به ارائه روشی برای تأمین مالی داخلی پروژه‌های مذکور به کمک منابع مردمی از طریق «اعطای تنفس خوراک» پرداخته شده است.

اظهار نظر درباره طرح

۱. ضرورت طرح

احداث پالایشگاه‌ها و پتروپالایشگاه‌های با فناوری روز که درصد نفت کوره در سبد فرآورده‌های آنها کمتر از ۱۰ درصد باشد، تکلیف دولت است. ماده (۴۴) برنامه ششم توسعه، ایجاد ظرفیت پالایش ۲/۷ میلیون بشکه نفت و میعانات گازی را تا پایان برنامه مذکور تأکید کرده است و طبق این ماده دولت موظف است تسهیلات لازم برای ایجاد ظرفیت مذکور با ضریب پیچیدگی بالا توسط بخش غیردولتی را به نحوی برنامه‌ریزی و اجرا کند تا ترکیب تولید فرآورده آنها اساساً به محصولات سبک‌تر و میان‌تقطیر اختصاص یابد و سهم نفت کوره در الگوی پالایش از ده درصد (۱۰٪) بیشتر نشود.

با توجه به اینکه پس از اجرای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، وزارت نفت نمی‌تواند بیش از ۲۰ درصد سهام هر شرکت پالایشگاهی یا پتروشیمی را داشته باشد، عملاً سیاست توسعه صنایع پایین‌دستی نفت در تقسیم کار قانون مذکور به‌عهده بخش خصوصی گذاشته شده است.

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال سوم

شماره ثبت:

۴۷۴

شماره چاپ:

۱۳۰۰

تاریخ چاپ:

۱۳۹۷/۱۱/۱۷

معاونت پژوهش‌های

زیربنایی و امور تولیدی

دفتر مطالعات انرژی،

صنعت و معدن

سایر دفاتر:

مطالعات حقوقی

مطالعات مالی عمومی

و توسعه مدیریت

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۳۱۰۱۶۱۷۰-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۳/۲۶

۱. در این گزارش عبارت «فرآورش نفت» در معنای عام «پالایش نفت خام» به سوخت و همچنین «فرآوری و تبدیل آن به انواع محصولات پتروشیمیایی» به‌کار رفته است.

اما مهمترین مشکلی که طی سال‌های اخیر در مسیر احداث پتروپالایشگاه‌ها وجود داشته، بحث تأمین مالی بوده است. طی ۲۰ سال گذشته تنها دو طرح پالایشی توسعه پالایشگاه امام خمینی (ره) شازند و دیگری پالایشگاه میعانات گازی ستاره خلیج فارس در ایران به ثمر نشست است. طرح توسعه و تثبیت ظرفیت پالایشگاه آبادان نیز تا ۵۰ درصد پیشرفت داشته است و در ادامه به دلیل مشکل «تأمین مالی» در برهه‌هایی از زمان با توقف و یا با کندی طی چند سال اخیر مواجه شده است.

۲. تأمین مالی داخلی و مردمی

وابستگی صنعت خصوصاً صنعت نفت کشور به فاینانس خارجی برای تأمین مالی پروژه‌های توسعه‌ای، به دلیل ضعف روش‌های تأمین مالی داخلی و مردمی است. با توجه به شرایط فعلی کشور و لزوم هدایت نقدینگی به سمت فعالیت‌های مولد، جذب سرمایه مورد نیاز برای توسعه این پتروپالایشگاه‌ها از منابع خرد و نیمه‌خرد مردمی، موجب می‌شود که بخشی از نقدینگی سرگردان موجود در کشور که صرف سوداگری در بازار مسکن، خودرو، ارز و طلا می‌شود در راستای این‌گونه فعالیت‌های مفید تولیدی قرار گیرد. در این طرح سهامداران شرکت مجری موظفند حداکثر یک سال پس از دریافت مجوز، نسبت به واگذاری حداقل ۳۰ درصد سهم شرکت مجری از طریق «عرضه سهام» یا «صدور واحدهای صندوق سرمایه‌گذاری پروژه» و یا «انتشار اوراق بهادار قابل تبدیل به سهام» اقدام نمایند.

۳. حمایت از طریق اعطای «تنفس خوراک»

منظور از تنفس خوراک، اعطای خوراک در تمام یا بخشی از سال‌های اول و دوم پس از بهره‌برداری واحد است به‌صورتی که هزینه خوراک در این مدت به عنوان وام صندوق توسعه ملی به مجموعه سهامداران پالایشگاه یا پتروپالایشگاه به حساب آید و طی ۱۲ سال با نرخ سود ۴ درصد ارزی بازپرداخت شود. این اقدام نرخ بازده داخلی (IRR) طرح را تا ۵ درصد افزایش می‌دهد و مهمتر از آن به جذابیت طرح برای استقبال مردم و سرمایه‌گذاران داخلی در راستای تأمین سرمایه سریع پروژه منجر می‌شود. این اقدام را می‌توان نوعی از حمایت در قالب تأمین مالی جایگزین^۱ که در تسهیل تأمین مالی طرح‌های زیرساختی و توسعه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد دانست.

جمع‌بندی و پیشنهاد

توسعه ظرفیت پالایشی کشور به اندازه تمام نفت و میعانات گازی تولید شده در کشور، بیش از آنکه نیازمند حمایت‌های دولت از ابعاد فنی و مهندسی باشد، نیازمند تسهیل‌گری و تنظیم‌گری دولت در بُعد تأمین مالی است. افزایش ۲ میلیون بشکه در روز به ظرفیت پالایش نفت کشور، نیازمند حدود ۴۰ میلیارد دلار است که با نرخ تسعیر ده هزار تومان، معادل ۴۰۰ هزار میلیارد تومان سرمایه است که با توجه به نقدینگی موجود و همچنین تدریجی بودن انجام طرح در جامعه قابل جمع‌آوری است. کافی است مردم و بخش خصوصی نسبت به دریافت سود قطعی مشارکت در پروژه‌های مذکور مطمئن باشند. طرح پیشنهادی می‌تواند این اطمینان را به سرمایه‌گذاران دهد و منابع مورد نیاز برای تبدیل نفت خام به فرآورده در داخل کشور را فراهم سازد. همچنین با توجه به اینکه انجام طرح و نیاز ارزی آن به‌صورت تدریجی است، بنابراین فشار ارزی آن در شرایط کنونی قابل تحمل و انجام است. بنابراین تصویب طرح پیشنهادی توصیه می‌شود.